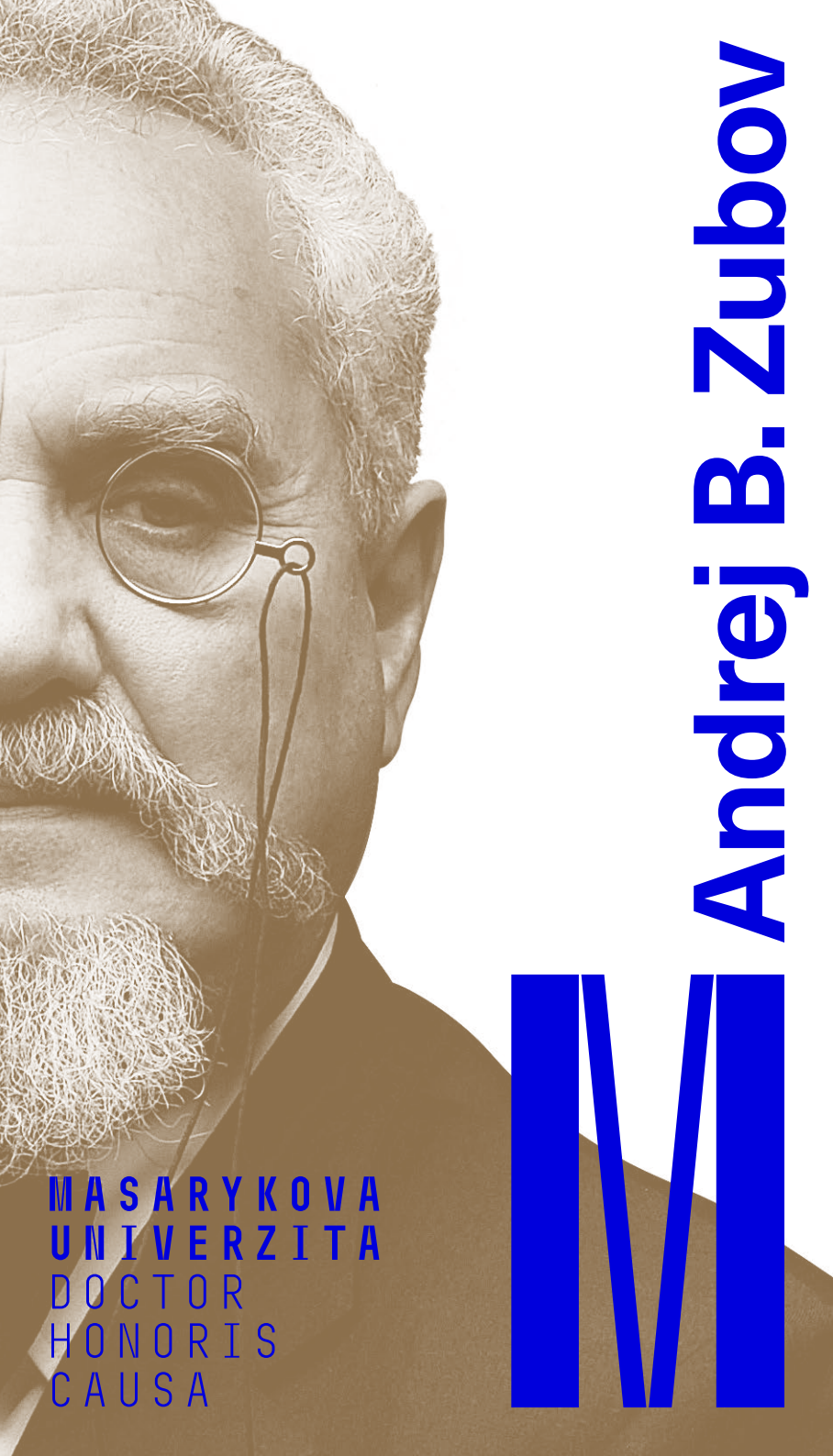
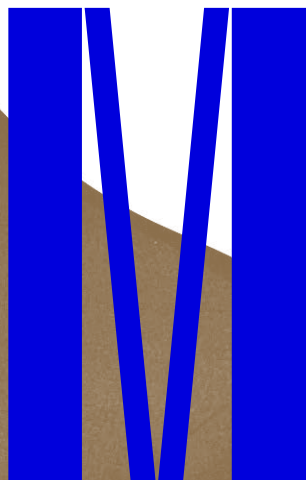

Andrej B. Zubov

**MASARYKOVA
UNIVERZITA
DOCTOR
HONORIS
CAUSA**

Andrej Borisovič Zubov

DOCTOR HONORIS CAUSA
V OBORU HISTORICKÝCH VĚD

Masarykova univerzita
5. dubna 2019

ANDREJ BORISOVIČ ZUBOV

Narozen 16. ledna 1952 v Moskvě.

VÝZKUMNÉ ZAMĚŘENÍ

Dějiny evropské filozofie; dějiny náboženství; ruská a srovnávací historie.

VZDĚLÁNÍ

2001	Moscow State Institute of International Relations (profesor)
1989	Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science (Dr. of Science)
1978	Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science (Ph.D.)
1973	Moscow State Institute of International Relations

PRACOVNÍ FUNKCE

2014–2017	Sloupkař, noviny „Novaja gazeta“, Moskva, Rusko
2001–2014	Profesor a generální ředitel, Centre for Church and International Relations, Moscow State University of International Relations, Moskva, Rusko
1994–2011	Vedoucí oddělení, Russian Orthodox University, Moskva, Rusko
1995–1996	Poradce, Administration of the President of Russia, Departement of Social and Political relations, Moskva, Rusko
1995–1997	Profesor, Russian State University of Humanities, Moskva, Rusko
1988–1994	Profesor, Moscow Theological Academy, Sergijev Posad, Rusko
1973–2001	Scientific researcher, Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science, Moskva, Rusko

VYBRANÁ OCENĚNÍ

2014	Doctor honoris causa, National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kyjev, Ukrajina
------	---

VYBRANÉ VYŽÁDANÉ PŘEDNÁŠKY

2017	Apologie liberalismu (reflexe Aristotela, Locka a současné křesťanské demokracie), Nadace Konráda Adenauera, Berlín, Německo
2016	Současné dimenze v ruské politice, Swedish Institute of International Affairs, Stockholm, Švédsko

- 2016 Typologie imperiálního postoje mysli: geneze a vyhlídky, Association of Schools of Political Studies of the Council of Europe, Oxford, Velká Británie
- 2015 Počátky imperiálního vědomí v Rusku a jeho vyhlídky, Univerzita Karlova, Praha, Česká republika
- 2015 Tři podoby religiozity Starého světa (Západ, jižní Asie a Dálný východ) a jejich reflexe ve výtvarném umění, Masarykova univerzita, Brno, Česká republika
- 2014 Překonání totalitní minulosti v Německu, redakce časopisu Novaja gazeta, Moskva, Rusko
- 2014 Křesťanství a rozmanitost náboženských zkušeností, National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kyjev, Ukrajina
- 2014 Příčiny autarkně-autoritářské recidivy v současném Rusku, Dagestan State University, Dagestánská republika, Rusko

VYBRANÉ PUBLIKACE

- Zubov, A. B., *Parlamentarizm v Tailande: Opyt issledovaniya sovremennogo vostochnogo obshchestva metodom analiza izbiratel'noy statistiki*, Nauka, Moskva, 1982
- Zubov, A. B., *Parlamentskaya demokratiya i politicheskaya traditsiya Vostoka*, Nauka, Moskva, 1990
- Zubov, A. B., *L'Euroasia del Nord: Il rischio del caos dopo l'impero sovietico*, San Paolo, Turin – Milano, 1994
- Zubov, A. B., *Obrashcheniye k russkomu natsional'nomu pravoporyadku kak nravstvennaya zadacha i politicheskaya tsel'*, Moskva, 1997
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek*, AST, Moskva, 2009
- Zubov, A. B., Strada, V. (eds.), *Rossiya na rubezhe vekov. 1991–2011*, ROSSPEN, Moskva, 2011
- Zubov, A. B., *Lektsii po istorii religii*, Alpina Non-Fiction, Moskva, 2016
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek. Kak shla Rossiya k XX veku. Ot nachala tsarstvovaniya Nikolaya II do kontsa Grazhdanskoy voyny (1894–1922)*, Tom I., Eksmo, Moskva, 2016.
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek. Epokha stalinizma (1923–1953)*, Tom II., Eksmo, Moskva, 2016
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek. Degradatsiya totalitarnogo gosudarstva I dvizheniye k novoy Rossii (1953–2008)*, Tom III., Eksmo, Moskva, 2017
- Zubov, A. B., *Istoriya religiy. Doistoricheskiye i vneistoricheskiye religii*, RIPOl klassik, Moskva, 2017
- Zubov, A. B., Zubova, O. I., *Religiya Drevnego Yegipta. Chast' I. Zemlya i Bogi*, Ripol Classic, Moskva, 2017
- Zubov, A. B., Zubova, O. I., *Religiya Drevnego Yegipta. Chast' II. Lyudi i Nebesa*, v tisku

Vaše Magnificence, vážení hosté, dámy a pánové,

dovolte mi, abych vám představil Andreje Borisoviče Zubova, významného ruského historika a publicistu.

Profesor Zubov po studiích na moskevském Státním institutu mezinárodních vztahů působil od roku 1973 téměř třicet let jako výzkumník v Ústavu orientálních studií Ruské akademie věd. Vyhnul se diplomatické kariéře, pro kterou byl původně připravován, protože nebyl ochoten vstoupit do Komunistické strany Sovětského svazu. Výzkum tehdy směřoval do oblasti dějin a současnosti náboženství a politiky s teritoriální specializací na jihovýchodní Asii, zvláště Thajsko; hlavní kvalifikační práce se týkaly problematiky fungování parlamentních systémů v zemích východní a jihovýchodní Asie. Od roku 1986 se Andrej Borisovič Zubov stále více zaměřoval, a to zvláště v pedagogické práci, na dějiny náboženství. Vyučoval řadu kurzů a pronesl mnoho přednášek k tomuto tématu na sovětských i zahraničních institucích. Dosáhl uznání v podobě doktorátu v oblasti komparativních studií a stal se profesorem dějin náboženství na moskevské Teologické akademii, následně pak profesorem na Ruské státní humanitní univerzitě v Moskvě. V posledních letech inklinuje k výzkumu a výuce dějin Ruska a dějin filosofie. Působil také na postu poradce pro náboženské otázky při orgánech výkonné moci v Moskvě a později na podobné pozici při úřadu prezidenta Ruské federace.

Rozvíjející se akademická kariéra Andreje Borisoviče Zubova dosáhla zatímkeho vrcholu v roce 2001, kdy se stal generálním ředitelem centra „Církev a mezinárodní vztahy“ při moskevské Státní univerzitě mezinárodních vztahů. V roce 2014 byl profesor Zubov pro nesouhlas s politikou vedení Ruské federace vůči Ukrajině a v tzv. krymské otázce odvolán z vedoucí pozice a posléze propuštěn z univerzity. V témže roce byl také zbaven všech funkcí v institucích pod dohledem ruské pravoslavné církve. Stal se externím spolupracovníkem a kolumnistou poskytujícím expertízy, publicistické analýzy a přednášky pro liberální list *Novaja gazeta* a s ním spolupracující instituce ruské opozice. Mezi témata přednášek najdeme vysoce aktuální témata, jako je boj s terorismem, vztah kapitalismu a ekologie nebo problematika imperiální mentality v politickém myšlení a jednání.

Dovolte mi blíže představit publikační činnost Andreje Borisoviče Zubova. Je autorem sedmi monografií a jedné učebnice. Oblastí výzkumu je srovnávací studium politiky, náboženství, dějin myšlení, práva a ústavních systémů ve východní a jihovýchodní Asii a v posledních letech stále více také v oblasti Kavkazu a Ruské federace. Témata etnické politiky, lidských práv, dějin a aktuálního stavu demokracie a ústavnosti je práce Andreje Zubova vysoce aktuální a významná pro reflexi této agendy v Rusku, v postsovětském prostoru i v zahraničí. V českém prostředí jsou nejznámější prací Andreje Borisoviče Zubova *Dějiny Ruska 20. století*. Spolu s kolektivem autorů tu podal detailní pohled na moderní ruské dějiny. Jde o práci v mnoha ohledech kontroverzní,

podobně jako jsou kontroverzní nedávné ruské dějiny; kniha vzbudila živý ohlas a řadu polemik. I když se všemi interpretacemi v knize uvedenými nemusíme souhlasit, v humanitněvědním prostředí panuje názor, že Andrej Zubov tu znovu osvědčil svůj originální a kritický přístup k řadě témat, zvláště k ruským dějinám po roce 1991, vystavěný na tezi o těsné vazbě mezi ruskou identitou a pravoslavím. Z dalších publikací, v tuzemsku již známých spíše užšímu okruhu odborníků, zmiňme knihu Náboženství starého Egypta, vydanou společně s manželkou Olgou Igorevnou, která je egyptoložka, nebo metodologicky orientovanou práci Dějiny náboženství, užívanou hojně jako úvod do studia oboru a vysokoškolská učebnice.

Andrej Borisovič má od roku 2014 také těsný vztah k Masarykově univerzitě. Její rektor Mikuláš Bek, ve snaze podpořit Andreje Borisoviče Zubova v komplikované osobní situaci, nabídl dnešnímu laureátovi pozici vyučujícího na naší univerzitě. Profesor Zubov sice tehdy nabídku odmítl z důvodu své snahy udržet si kontakt s ruským prostředím a dále se angažovat na straně liberálních opozičních sil. Nicméně využil své přítomnosti v Brně, aby přednesl na univerzitě několik přednášek s vynikajícím ohlasem a navázal osobní vztahy s badateli hlavně na fakultě sociálních studií a filozofické fakultě.

Vaše Magnificence, vážené dámy a pánové,

V tomto významném roce stého výročí vaší univerzity, jedné z uznávaných a respektovaných nejen v České republice, ale v celé Evropě, která laskavě uznala, že mi může udělit čestný titul, jež mě s ní svazuje, chtěl bych připomenout životní úkol, kterému se zasvětil člověk, jehož jméno nese vaše univerzita. Tomáš G. Masaryk byl horlivým zastáncem myšlenky slovanské solidarity, dokonce i slovanské jednoty. Jako politik ve své době moderní se snažil o vytvoření aliance demokratických slovanských národů. Viděl, že až do roku 1905 naprosto absolutistické a pak ze dvou třetin absolutistické Rusko nemůže být nejen vůdcem, ale ani členem takového svazu. Ale také si jasně uvědomil, že bez této slovanské velmoci je taková aliance nesmyslná a ve skutečnosti nemožná.

Jako střízlivý politik dělal z tohoto sylogismu jediný správný závěr – podporovat v Rusku ty síly, které usilují o jeho demokratizaci, obrácení ze dvou třetin absolutistického státu v demokratickou parlamentní monarchii nebo dokonce v parlamentní republiku.

Těší mě, že budoucí prezident Československa Tomáš G. Masaryk byl blízkým přítelem a spolupracovníkem naší Konstitučně demokratické strany neboli Strany lidové svobody, jak zněl její název počátkem XX. století, a PARNAS, jak se nazývá dnes.

V reakci na udělení nezávislosti Polsku Ruskem v prvním měsíci existence prozatímní vlády (deklarace z 15. března 1917) Tomáš G. Masaryk na schůzce, která zdaleka nebyla první, s předsedou strany kadetů, ruským ministrem zahraničí, Pavlem Nikolajevičem Miljukovem, zvláště zdůraznil, že pokud se obnoví nezávislost Polska v rámci svobodného svazu s demokratickým Ruskem, pak by na stejných principech měly získat nezávislost Čechy a Slovensko. Chorvaté, Slovinci a Bosňané se chtěli spojit se Srby a Černohorci v rámci svobodného demokratického jihoslovanského státu.

Svaz demokratických slovanských států byl novým slovem ve slovanské solidaritě. A to slovo bylo vysloveno Tomášem G. Masarykem a ruskou Stranou lidové svobody v březnu 1917. Ale demokratické síly Ruska a západního slovanstva k němu putovaly ještě mnoho let.

Připomínám, že o federaci slovanských národů snili roku 1848 zakladatelé Cyrilometodějského bratrstva – Taras Ševčenko, Pantelejmon Kuliš a Nikolaj Kostomarov. V těch dnech však absolutistická ruská moc postavená na nevlnictví byla zaneprázdněna rozšiřováním své říše a zachováním monarchického status quo v Evropě. Rok 1848, smutně proslulý potlačením maďarského povstání v rakouské říši ruskými vojsky, a 18 let před tím pokus cara Mikuláše I. zabránit vytvoření samostatné Belgie, to vše mělo za následek vypuknutí mohutného polského povstání v samotném ruském impériu, které bylo nemilosrdně potlačeno a vedlo k tomu, že slovanské Polsko ztratilo svou autonomii a stalo se provincií Ruska.

Od doby velkých reforem Alexandra II. slovanské téma v Rusku hlasitě rezonovalo a dokonce se stalo příčinou rusko-turecké války v letech 1877 – 1888, ale toto téma, při vši bezpodmínečné solidaritě v ruské společnosti s těžkým osudem jihoslovanských národů pod osmanským útlakem, bylo pro ruský stát spíše prostředkem imperiální expanze. Druhé polské povstání, které bylo brutálně potlačeno už v době velkých reforem, definitivně změnilo Polské království v Poviselský kraj se zákazem používání polského jazyka ve veřejné sféře a znamenalo konec imperiálního „programu“ slovanského bratrství.

Devatenácté století v Evropě bylo naplněno tímto bolestivým imperiálním pocitem, touhou vytvořit světové státy, nad kterými slunce nezapadá. Britská říše v letech své maximální expanze zaujímal čtvrtinu zemské souše, ruská říše jednu šestinu, francouzská jednu osminu. Německé státy – Německo, Rakousko i německé zámořské kolonie – zabíraly mnohem menší prostor zemské souše, avšak uvažovaly o tažení na východ (Německo) a na Balkán (Rakousko). Dokonce i Spojené státy koncem devatenáctého a počátkem dvacátého století uvažovaly v tomto imperiálním paradigmatu a vybojovaly kolonie od Španělska. Slovanská jednota se stala zvláštním případem této ideologie imperiální expanze.

Pod tímto heslem pro Rusko začala první světová válka – v Manifestu, podepsaném carem Mikulášem II. 20. července 1914, stálo: „V souladu se svými historickými odkazy Rusko, jednotné ve víře a krvi se slovanskými národy, nikdy nehledělo na jejich osud lhostejně. S úplnou jednomyslností a zvláštní silou se probudily bratrské pocity ruského národa vůči Slovanům v posledních dnech, kdy Rakousko-Uhersko předložilo Srbsku požadavky, které pro tento svrchovaný stát už předem nebyly přijatelné.“

Tato vznešená slova a charakteristické opomenutí získají úplně jiný význam, pokud obrátíme pozornost k „poniženému“ služebnímu hlášení ministra zahraničních věcí ruské říše Sergeje Sazonova panovníkovi, podanému 5. listopadu 1914. Aby vysvětlil svůj postoj k polské otázce, s jejímž řešením car nepospíchal navzdory vznešeným slovům o slovanské solidaritě v právě vydaném manifestu, Sazonov napsal: „Pro Rusko je současná válka válkou za osvobození slovanských národů a za zajištění jejich svobodného rozvoje v budoucnu. Tento boj, pokud bude doveden do konce, slibuje Rusku postavení uznávaného vůdce celého slovanského světa. (...) A takové svobodné uznání bude nemožné, pokud Rusko... bude držet druhý nejvýznamnější slovanský národ v otroctví (tj. Poláky – A. Z.).“

Liberální carský ministr, který brzy nato přišel o své křeslo, vyzval cara, aby Polsku poskytl alespoň autonomii, ale neskrýval skutečnost, že cílem „osvobození slovanských národů“ bylo, aby Rusko „zaujalo pozici uznávaného vůdce celého slovanského světa“, ve kterém by mělo mít, podle Sazonova, významné místo Polsko, nově vytvořené z rakouské, německé a ruské části.

Je známo, že v české společnosti existovaly vlivné síly, které takto uvažovaly. V srpnu 1914 Češi a Slováci, kteří žili v Rusku (asi 100 tisíc lidí, z nichž někteří byli ruskými poddanými, někteří rakouskými), zvolili své zástupce,

1 Archiv zahraniční politiky Ruského impéria, f. 135, op. 474, d. 54, l. 15

aby předali carovi memorandum, kterým vyjádřili touhu vytvořit vojenské jednotky Čechů a Slováků, aby bojovali společně s ruskou armádou a začlenění do ní proti „zotročovatelným Slovanům – Rakušanům a Němcům“. „Osvobození od krutého německého a maďarského jářma by zvedlo ducha deseti milionů lidí, kteří jsou schopni a ochotni pracovat ve prospěch nejen svého národa, ale i Slovanstva obecně, a kteří chtějí jít s ním a s velkým Ruskem vždy ruku v ruce.“ – Jak stálo v memorandu – „My, Češi, máme jeden sen. (...) Ať zazáří svobodně a nezávisle koruna svatého Václava v paprscích koruny Romanovců.“

V diplomatickém jazyce té doby znamenala tato formulace, že Češi a Slováci, kteří předložili memorandum, požádali o to, aby byl z romanovské dynastie vybrán král budoucího samostatného Československa. Ve skutečnosti s touto formulací nesouhlasili všichni čeští národní vůdci. Během předběžné diskuse o memorandu vznikla bouřlivá debata o „monarchistické formulaci“. Ale nakonec bylo rozhodnuto, že tato formulace bude ponechána.

Ale právě český politik, jehož jméno nese vaše univerzita, uvažoval jinak. Slovanská solidarita pro něj nebyla imperiálním projektem, ruským nebo jakýmkoli jiným, nýbrž skutečnou spoluprací slovanských národů při vytváření demokratických a liberálních politických společenství. Některé národy, české, slovenské, slovinské nebo chorvatské, musely získat nezávislost při zachování demokratických a liberálních institucí, které již existovaly v Rakousko-Uhersku, jiné, jako polský, se musely znovu sjednotit, třetí, Rusové, Ukrajinci a Bělorusové, musely vybudovat demokratickou státnost v té nebo oné podobě vzájemných vztahů.

Velmocenské touhy či touha vydobýt prvenství nebyly součástí „Masarykova projektu“. Každému slovanskému národu se nabízelo něco jiného – svobodná spolupráce demokraticky organizovaných společenství, které svobodně volí úroveň jednoty mezi národy. I Konstitučně demokratická strana Ruska podpořila právě tento projekt – „Bojujeme za osvobození Evropy a Slovanů od německé hrozby. V tomto boji jsme jednotní,“ stálo v prohlášení Ústředního výboru strany kadetů, které četl P. N. Miljukov na tribuně Dumy na historickém zasedání dne 26. července (9. srpna) 1914. Nešlo v něm o prvenství mezi Slovany, ale o svobodu Slovanů. Proto po získání moci, i když na krátkou chvíli, politici demokratických stran nejprve vyhlásili obnovení nezávislosti Polska a začali pracovat na procesu udělené autonomie Ukrajiny.

Jedna z nejslavnějších stránek pětileté ruské občanské války v letech 1917–1922 je spojena se jménem Československých legií, které se v létě 1918 staly pevností a základem protibolševického odporu v Rusku. Mnoho synů českého a slovenského národa, stejně jako ostatních slovanských národů Evropy, položilo svůj život za budoucí demokratické Rusko, o jehož vytvoření usilovalo ústavodárné shromáždění, rozehnané bolševiky 6. ledna 1918.

Demokratické bílé hnutí bylo poraženo, mnozí jeho členové odešli do exilu. A nově vytvořené Československo, samo zničené právě skončenou válkou, otevřelo náruč ruským uprchlíkům.

Dne 12. března 1919 byla zveřejněna v pražských Národních listech výzva mnoha předních osobností Československa, včetně předsedy vlády Karla Kramáře, občanům republiky: „Srdce nám rvou zprávy o útrapách ruských lidí, kteří musejí jít do exilu. Se svatým elánem, s obětavou láskou ke slovanství šli na

vojnu, šli, aby osvobodili bratrské Srbsko. Miliony životů položili za svobodu národů slovanských i našeho národa a teď umírají, mučeni katy OGPU, tyfem a hladem, a ti, komu se podařilo uprchnout, toulají se v cizích zemích bez existenčních prostředků, když jen je nepřijmou bratrské národy slovanské a nezažhřejí svou vděčností. (...) Proto se obracíme na všechny dobré lidi, kteří zůstali věrni našim slovanským tradicím: nezapomeňte na to a pomozte nešťastným běžencům! Pomozte jim rychle a štědře! Dejte s láskou, ukažte zoufalým ruským ženám a dětem, že jsou ještě v Čechách otevřená slovanská srdce, která zůstala věrná a na nic nezapomněla!"

Dvě slovanské země, právě vzniklé a vůbec ne bohaté na počátku dvacátých let, byly k ruským uprchlíkům nejštědřejší, a to království Srbů, Chorvatů a Slovinců – budoucí Jugoslávie a Československá republika. V Československu byla podpora organizována metodicky a mimořádně široce. V roce 1921 schválil parlament republiky tzv. „Ruskou akci“, pevně spojenou se jménem prezidenta Masaryka.

Ruská akce trvala patnáct let, až do roku 1936. V roce 1924 (rok vyvrcholení Ruské akce) podpořila 4663 studentů, 973 školáků a 1678 dětí předškolního věku. Celkově za dobu Ruské akce bylo československým státem na ruské emigranty vynaloženo 508 milionů československých korun. Ze stipendia Ruské akce bylo financováno 65 ruských škol v 11 západoevropských zemích za hranicemi Československa.

Jistěže sama pomoc byla aktem slovanské solidarity s nešťastnými exulanty, ale českoslovenští politici si vytyčili nejen filantropický, ale i strategický politický cíl. Cílem, který Tomáš G. Masaryk a Ruská strana lidové svobody viděli v předválečných a válečných letech, bylo vytvoření základu pro budoucí demokratické liberální Rusko.

Ruští vědci a učitelé, kteří získali stipendium od československého státu k pobytu a studiu, ruští studenti a žáci, kteří obdrželi stipendia k pobytu a studiu, pouze nepřežívali, ale postupně se stávali občany toho vytouženého svobodného Ruska, za které ještě nedávno bojovali legionáři a o němž snili ruští lidé, kteří si tento sen odnesli s sebou do exilu.

Tomáš G. Masaryk a jeho příznivci čekali na pád bolševického režimu a pochopili, že v Rusku by měli být komisaři nahrazeni evropsky vzdělanými lidmi, kteří sdílejí západní demokratické hodnoty. Právě tito lidé byli připravováni Ruskou akcí. Je velmi charakteristické, že potvrzení o přijetí stipendia obsahovalo závazek: „Ruský příjemce se zavazuje vrátit přijatou částku po uplynutí jednoho roku od obnovení normálních poměrů v Rusku, pokud nastane (...) možnost návratu tam.“

Bohužel, „normální poměry“ nenastaly v Rusku ani během života Masaryka, ani během existence demokratického československého státu. Ruští exulanti „vstoupili“ do své vlasti koncem 40. let, nikoliv z vlastní vůle, ale pod eskortou NKVD a jen málo z nich přežilo.

Dokonce i Češi a Slováci obnovili demokracii až v roce 1990, po 42 letech komunistické diktatury. V té době Rusko i další části bývalého SSSR setrásly jeho totalitního útlaku.

Potřebujeme slovanskou solidaritu dnes? Na nějaký čas se možná zdálo, že úkolem všech národů, jak slovanských, tak neslovanských, které se osvobodily od komunistické totality, bylo jednoduše vstoupit do rodiny civilizovaných

demokratických národů a spolu obnovit společnost zraněnou minulostí, její občanské instituce a ekonomiku.

Bohužel, skutečnost se ukázala být dramatičtější a obtížnější. Část postkomunistických společností rychle vstoupila do Evropské unie a do NATO, když přežila bolestivé systémové reformy v oblasti dekomunizace, a stala se součástí euroatlantického světa.

Ale v jiné části, v bývalém středu světové komunistické nadvlády, v té, která byla nazývána před rokem 1991 SSSR, probíhaly procesy jinak. Na počátku devadesátých let 12 nových států, které se objevily v teritoriu SSSR, nemělo vůli začít systémovou dekomunizací. Je charakteristické, že nejdůležitější rezoluce PACE č. 1096 „Opatření na odstranění odkazu bývalých komunistických totalitních systémů“ dokonce v ruštině chybí.

Některé z těchto 12 zemí se s obrovským úsilím nyní vymaňují z komunistické minulosti a směřují k Evropě, ačkoli každý krok v tomto směru jim dá obrovskou práci. Patří k nim Gruzie, Ukrajina, Arménie, Moldávie. Jiní strnuli v nové totalitě, někdy, jako v Turkmenistánu nebo Uzbekistánu, ještě divočejší než byla ta sovětská. Ale z většiny slovanské Rusko a Bělorusko prošly smutnou cestou od budování tržní demokracie zpět k autoritářskému despotismu, kde není chráněn ani život člověka, ani jeho majetek, ani politická a občanská práva. Kde znovu, stejně jako v SSSR, vládne svévole lidí, kteří se náhodně chopili pák bohatství a moci.

Jak překonat tento regres svobody, jak na evropskou cestu vrátit Rusko a Bělorusko, které tonou v autoritářství? Jak pomoci Ukrajině, aby se stala z oligarchické a poloanarchistické země skutečně demokratickým a právním státem?

A znovu, stejně jako ve dvacátých letech (20. století), to není otázka čisté filantropie. Češi a Slováci se sami na sobě přesvědčili, že bez Ruska, které respektuje principy mezinárodních vztahů, demokratického a s tržní ekonomikou je existence demokratické státnosti nejistá i u jejich národů. To se stalo po Mnichovské dohodě a paktu Molotov – Ribbentrop a to se děje i nyní. V posledních letech se o tom v Praze a Bratislavě hodně mluví.

A proto je dnes slovanská solidarita a obecněji solidarita postkomunistických zemí Evropy stále aktuální. Je třeba se postarat nejen o kousek chleba pro uprchlíky z Ruska (nyní obvykle nejsou tak chudí), ale především o jejich hlavy a srdce. Je nezbytné učit budoucí občany demokratického Ruska, Ukrajiny, Běloruska takovým základům svobodného občanství, bez nichž se totalitní minulost ještě dlouhou dobu nepodaří překonat.

Měli bychom společně rozvíjet vhodné vzdělávací programy a najít finanční prostředky pro jejich realizaci. Možná, že velká část těchto programů by měla být nabízena na internetu, realizována dálkově, zaměřena konkrétně na Rusy, Ukrajince, Bělorusy a jiné národy, které dosud zcela nepřekonalý bláznivou nostalgii po totalitní minulosti. Výuka dějin musí vymýtit kořeny starých komunistických mýtů a bludů, výuka práva, politických věd, teorie administrativní a státní správy zase položit základy budoucích vztahů.

A v tom se opět projeví ta pravá slovanská solidarita, jejímiž horlivými zastánci byli Tomáš G. Masaryk, Karel Kramář a další příznivci a mecenáši již zmiňované Ruské akce 20.–30. let. Ne solidarita geopolitických snah, nikoli velmocenský program, ale solidarita ve svobodě a blahobytu, kdy svoboda, důstoj-

nost a blahobyt jednoho národa jsou zárukou a podporou svobody, důstojnosti a blahobytu jiného, jemu příbuzného a blízkého duchem, jazykem a kulturou.

Tak vidím slovanskou solidaritu ve 21. století.

SLAVNOSTNÍ SLIB

Vážený pane, dříve než Vám udělím hodnost, kterou jsme se rozhodli ocenit Vaše mimořádné vědecké zásluhy a vynikající schopnosti, je třeba zachovat starobylý zvyk, který od těch, jimž má být udělena akademická hodnost, vyžaduje, aby složili slavnostní slib.

Vážený pane, protože jste se zasloužil o rozkvět této univerzity a dal jste ostatním příklad hodný napodobení, žádám Vás pouze o to, abyste slíbil:

Především, že této univerzitě, která nese důstojné jméno Masarykovo, trvale zachováte věrnost a přátelství a že ji podle svých sil budete podporovat.

Dále pak, že budete neustále dbát o rozvoj lidského poznání, aby se šířila pravda a aby její světlo zářilo jasněji.

A konečně, že takový, jakým jste se ukázal být, budete stále. Zavazujete se k tomu a slibujete to na své dobré svědomí?

ZAVAZUJI SE A SLIBUJI .

Poté, co jsem s vděčností přijal tento Váš slib, já, řádně ustanovený promotor, z moci svého úřadu Vás,

PANE ANDREJI ZUBOVE ,
JMENUJI DOKTOREM HISTORICKÝCH VĚD ,

Vaše jmenování veřejně vyhlašuji a uděluji Vám všechna práva a výsady, jež jsou s touto hodností spjaty. Na důkaz toho Vám do rukou předávám tento diplom s pečeti Masarykovy univerzity a dekoruji Vás zlatou pamětní medailí této univerzity.

Andrey Borisovich Zubov

DOCTOR HONORIS CAUSA
IN HISTORICAL SCIENCES

Masaryk University
5 April 2019

ANDREY BORISOVICH ZUBOV

Born on 16 July 1952 in Moscow, Russia.

MAIN RESEARCH AREAS

History of European Philosophy; History of Religion;
Russian and Comparative History.

EDUCATION

2001	Moscow State Institute of International Relations (professor)
1989	Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science (Dr. of Science)
1978	Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science (Ph.D.)
1973	Moscow State Institute of International Relations (graduated)

POSITIONS HELD

2014–2017	Columnist, “Novaya Gazeta” newspaper, Moscow, Russia
2001–2014	Professor and General Director, Centre for Church and International Relations, Moscow State University of International Relations, Moscow, Russia
1994–2011	Head of the department, Russian Orthodox University, Moscow, Russia
1995–1996	Adviser, Administration of the President of Russia, Department of Social and Political Relations, Moscow, Russia
1995–1997	Professor, Russian State University of Humanities, Moscow, Russia
1988–1994	Professor, Moscow Theological Academy, Sergiyev Posad, Russia
1973–2001	Scientific researcher, Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Science, Moscow, Russia

AWARDS AND HONORS RECEIVED (SELECTED)

2014	Doctor Honoris Causa, National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kiev, Ukraine

INVITED LECTURES (SELECTED)

2017	Apology of Liberalism (Reflection on Aristotle, Locke and Contemporary Christian Democracy), Konrad Adenauer, Berlin, Germany
2016	Contemporary dimensions in Russian politics, Institute of International Affairs, Stockholm, Sweden

- 2016 Typology of Imperial Mindset: Genesis and Prospects, Association of Schools of Political Studies of the Council of Europe, Oxford, Great Britain
- 2015 The Beginnings of Imperial Consciousness in Russia and Its Prospects, Charles University, Prague, Czech Republic
- 2015 The Three Forms of Old World Religiosity (West, South Asia, Far East) and their Reflections in Fine Arts, Masaryk University, Brno, Czech Republic
- 2014 Overcoming the Totalitarian Past in Germany, Novaya Gazeta newspaper, Moscow, Russia
- 2014 Christianity and Variety of Religion Experience, National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kiev, Ukraine
- 2014 Causes of Autocratic-Authoritarian Recidivism in Contemporary Russia, Dagestan State University, Dagestan Republic, Russia

ORIGINAL PUBLICATIONS (SELECTED)

- Zubov, A. B., *Parlamentarizm v Tailande: Opyt issledovaniya sovremennogo vostochnogo obshchestva metodom analiza izbiratel'noy statistiki*, Nauka, Moscow, 1982
- Zubov, A. B., *Parlamentskaya demokratiya i politicheskaya traditsiya Vostoka*, Nauka, Moscow, 1990
- Zubov, A. B., *L'Euroasia del Nord: Il rischio del caos dopo l'impero sovietico*, San Paolo, Turin – Milano, 1994
- Zubov, A. B., *Obrashcheniye k russkomu natsional'nomu pravoporyadku kak нравstvennaya zadacha i politicheskaya tsel'*, Moscow, 1997
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek*, AST, Moscow, 2009
- Zubov, A. B., Strada, V. (eds.), *Rossiya na rubezhe vekov. 1991–2011*, ROSSPEN, Moscow, 2011
- Zubov, A. B., *Lektsii po istorii religii*, Alpina Non-Fiction, Moscow, 2016
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek. Kak shla Rossiya k XX veku. Ot nachala tsarstvovaniya Nikolaya II do kontsa Grazhdanskoy voyny (1894–1922)*, Tom I., Eksmo, Moscow, 2016.
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek. Epokha stalinizma (1923–1953)*, Tom II., Eksmo, Moscow, 2016
- Zubov, A. B. (ed.), *Istoriya Rossii. XX vek. Degradatsiya totalitarnogo gosudarstva i dvizheniye k novoy Rossii (1953–2008)*, Tom III., Eksmo, Moscow, 2017
- Zubov, A. B., *Istoriya religiy. Doistoricheskkiye i vneistoricheskkiye religii*, RIPOL klassik, Moscow, 2017
- Zubov, A. B., Zubova, O. I., *Religiya Drevnego Yegipta. Chast' I. Zemlya i Bogi*, Ripol Classic, Moscow, 2017
- Zubov, A. B., Zubova, O. I., *Religiya Drevnego Yegipta. Chast' II. Lyudi i Nebesa*, in print

Your Magnificence, dear guests, ladies and gentlemen,

Please allow me to present to you a major Russian historian and publicist, Andrey Borisovich Zubov.

After his studies at the Moscow State Institute of International Relations, Professor Zubov had been a researcher at the Institute of Oriental Studies at the Russian Academy of Science from 1973 for almost thirty years. He was originally being groomed for a career of a diplomat; however, he ended up taking a different path since he was not willing to enter the Communist Party of the Soviet Union. At that time, Zubov's research was directed towards past and present religion and politics with territorial specialization to Southeast Asia, especially Thailand; the main qualification papers at that time concerned issues of parliamentary systems' functioning in countries of East and Southeast Asia. Since 1986, Andrey Borisovich Zubov has been dedicating more and more of his time, especially in the field of pedagogy, to the history of religion. He taught many courses and gave many lectures on the subject, both at institutions in the Soviet Union and abroad. He achieved recognition and acclaim in the form of a doctorate in the field of comparative studies and became a professor of history of religion at the Moscow Theological Academy. He subsequently became a professor at the Russian State University for the Humanities in Moscow. In recent years, Zubov has inclined to research and teaching in the field of Russian history and the history of philosophy. He also served as an adviser for religious matters at executive bodies in Moscow, and went on to take up a similar position at the office of the president of the Russian Federation.

The developing academic career of Andrey Borisovich Zubov reached its peak at the time in 2001 when he became the General Director of the Centre for Church and International Relations at the Moscow State University of International Relations. But in 2014, Professor Zubov was fired from the Moscow State University of International Relations after he disagreed with the Russian Federation's stance towards Ukraine and the intervention in Crimea. In that same year, he was also stripped of all his functions in institutions operating under the auspices of the Russian Orthodox Church. He became an external consultant and columnist providing expertise, publicist analyses and lectures for the liberal newspaper Novaya Gazeta and institutions of the Russian opposition associated with it. Zubov's lectures include highly pressing topics such as war on terrorism, relationship between capitalism and ecology or the problematics of imperial mindset in political ideas and actions.

Please allow me to present publications of Andrey Borisovich Zubov more closely. Zubov wrote seven monographs and one textbook. His research field is comparative study of politics, religion, history of thinking, laws and constitution systems in East and Southeast Asia, and in recent years also in Caucasus and Russian Federation. Topics such as ethnic politics, human rights, history and current situation of democracy and constitutionality make Andrey

Zubov's work highly relevant and significant for reflection of this agenda in Russia, Post-Soviet areas and abroad. In the Czech environment, the most renowned work by Andrey Zubov is *History of Russia, XX Century*. In it, Zubov and a collective of historians bring a detailed look at modern history of Russia. This work is controversial in many aspects, as well as the recent Russian history is controversial; the book brought a lively response and a number of polemics. Even though we may not agree with all interpretations stated in the book, the opinion prevailing in the environment of humanities is that Andrey Zubov has attested his original and critical approach to many topics, mainly the history of Russia after 1991; this approach is built on the thesis of a tight link between Russian identity and Orthodoxy. Of other publications, known mainly to a narrow circle of experts in the Czech Republic, let us mention the book *Religion of Ancient Egypt*, which Zubov published together with his wife Olga Igorevna who is an egyptologist; or a methodologically oriented work *The History of Religion*, used abundantly as an introduction into the study of that field and as a university textbook.

Since 2014, Andrey Borisovich's relationship with Masaryk University has become closer. In an effort to support Andrey Zubov in a complicated personal situation, the Masaryk University's Rector Mikuláš Bek offered the present laureate a teaching post at our university. Prof. Zubov refused the offer at that time, for he wished to continue his effort to keep in touch with the Russian environment, and further engage on behalf of liberal opposition forces. However, he did take the opportunity to give several greatly acclaimed lectures at the university during his stay in Brno and established personal contact with researchers mainly at the Faculty of Social Studies and the Faculty of Arts.

S P E E C H

Andrey B. Zubov

Your Magnificence, dear guests, ladies and gentlemen,

In this significant year of one hundredth anniversary of foundation of your university, one of the most respected and acclaimed universities not only in the Czech Republic, but in the entire Europe, a university that has decided to award me with an honorary title that binds me to it, I would like to remind us of the life-long mission bestowed upon us by the man whose name your university bears. Tomáš G. Masaryk was an eager supporter of the idea of Slavic solidarity, or even Slavic unity. As a politician in his modern time, he strived to create an alliance of democratic Slavic nations. He saw that Russia, which was completely absolutist up to 1905 and then two-thirds absolutist, is unfit to be a leader of such an alliance or even its member. However, he saw equally clearly that without this Slavic superpower, such alliance is pointless and actually impossible.

And as a sober-minded politician, he came to one correct conclusion of this syllogism – support those forces in Russia that strive to make it more democratic, turn a state that is two-thirds absolutist into a democratic parliamentary monarchy or even into a parliamentary republic.

I am pleased that the future president of Czechoslovakia Tomáš G. Masaryk was a close friend and colleague to our Constitutional Democratic Party or the Party of People's Freedom, as it was called at the beginning of the 20th century, and PARNAS as it is called today.

In response to Russia granting independence to Poland in the first month of existence of the provisional government (declaration of 15 March 1917), Tomáš G. Masaryk met (not remotely for the first time) with the Cadet party president, Russian Minister of Foreign Affairs Pavel Nikolayevich Miliukov, and emphasized that if Poland's independence is renewed within the free union with democratic Russia, then Czechia and Slovakia should be granted independence as well under the same principles. Croats, Slovenians and Bosnians wanted to make an alliance with Serbians and Montenegrins within a free democratic south-Slavic state.

The Union of Democratic Slavic States was a new word in the Slavic solidarity. And that word was uttered by Tomáš G. Masaryk and the Russian Party of People's Freedom in March 1917. However, it took many years for democratic forces of Russia and Western Slavic nations to get to it.

Let us be reminded that from 1848 a federation of Slavic nations was a dream of founders of the Brotherhood of Saints Cyril and Methodius – Taras Schevchenko, Panteleimon Kulish, and Nikolay Kostomarov. However, at that time, the absolutist Russian power built on serfdom was busy expanding its realm and maintaining the monarchist status quo in Europe. The year 1848, infamous for its suppression of the Hungarian uprising in Austria by the Russian military, and the attempt of Emperor Nicholas I of Russia to prevent the establishment of independent Belgium 18 years before that – all this resulted in the outbreak of a massive Polish uprising in the Russian Empire itself. That uprising

was also mercilessly suppressed and consequently cost Poland its autonomy and turned it into a Russian province.

From the time of great reforms of Alexander II, the Slavic theme resonated loudly throughout Russia, and even became the cause of the Russo-Turkish war of 1877–78; however, this topic, with all the unconditional solidarity in the Russian society with difficult fates of south-Slavic nations under the oppression of the Ottoman Empire, was rather a means to imperial expansion for Russia than a tool of freedom. The second Polish uprising that was brutally suppressed already at the time of Great reforms turned the Polish kingdom into the Vistula Land, where the Polish language was prohibited in the public sphere, and it signified the end of the imperial “program” of Slavic brotherhood.

The nineteenth century in Europe was filled with this painful imperial feeling, a desire to create world-states over which the sun never sets. The British Empire, in the years of its maximum expansion, took up a quarter of the Earth’s land, the Russian Empire one sixth and the French Empire one eighth. Areas of German states – Germany and Austria – German colonies overseas were much more modest, but even the Germans considered expanding further to the East (Germany) and to the Balkans (Austria). Even the United States was considering this imperial paradigm at the end of the nineteenth and beginning of the twentieth century and fought the colonies over from Spain. Slavic unity became a special case of this imperial expansion ideology.

Under this motto, World War I began for Russia – the Manifesto signed by Emperor Nicholas II on 20 July 1914 stated: “In accordance with its historical references, Russia, united in faith and blood with Slavic nations, has never looked at their fate with indifference. With complete unanimity and special strength, the brotherly feelings of the Russian nation towards the Slavs have awakened in recent days when Austria-Hungary submitted requirements to Serbia that were clearly not acceptable for it as a sovereign state.”

These noble words and characteristic omission are interpreted completely differently when we turn our attention to the “humble” service report of the Minister of Foreign Affairs of the Russian Empire Sergey Sazonov to the Emperor, submitted on 5 November 1914. In order to explain his stance on the Polish matter, which the Emperor was in no hurry to resolve despite his noble words on Slavic solidarity in the recently released manifesto, Sazonov wrote: “For Russia, the current war is a war for liberation of Slavic nations; it shall secure their free development in the future. This war, if seen through to the end, promises Russia a position of a renowned leader of the entire Slavic world... And such a free recognition shall not be possible if Russia... is to hold the second most significant Slavic nation (i.e. Poles – note by A. Z.) in serfdom.”

The liberal imperial minister, who lost his position soon after this statement, appealed to the Emperor to at least grant autonomy to Poland, but not hide the reality that the goal of “liberation of Slavic nations” is for Russia to “gain a position of renowned leader of the entire Slavic world”, in which Poland

1 Foreign Policy Archive of the Russian Empire, f. 135, op. 474, d. 54, l. 15

newly created of Austrian, German and Russian parts should hold a prominent position, according to Sazonov.

It is known that there were significant powers in the Czech society who shared these ideas. In August 1914, Czechs and Slovaks who lived in Russia (approximately 100 thousand people – some of which were Russian subjects, others Austrian subjects) elected their representatives to submit a memorandum to the Emperor in which they expressed their desire to establish military troops of Czechs and Slovaks to be integrated in and fight alongside the Russian military against “the enslavers of Slavs – Austrians and Germans.” “Liberation from the cruel yoke of Germans and Hungarians would lift up the spirit of ten million people who are able and willing to work not only for the prosperity of their own nation, but for Slavs in general, and who wish to go hand in hand with Great Russia.” – As the memorandum stated – “Us Czechs, we have one dream... Let the crown of St Wenceslas shine freely and independently in the rays of the Romanov crown.”

In the diplomatic language of that time, this formulation indicated that the Czechs and Slovaks who submitted the memorandum asked that a king of future independent Czechoslovakia was selected from the House of Romanov. In reality, not all Czech national leaders agreed with this formulation. During the preliminary discussion on the memorandum, a heated debate arose on the “monarchist formulation”. Finally, it was decided this formulation remains.

But it was the Czech politician whose name your university carries that thought differently. For him, Slavic solidarity was not an imperial project, or a Russian project or any other, but actual cooperation of Slavic nations striving to create democratic and liberal political societies. Some nations – Czech, Slovak, Slovenian or Croatian – had to gain independence while maintaining democratic and liberal institutions that were already in existence in Austria-Hungary. Other nations, such as the Poles, had to unite again, and a third group – Russians, Ukrainians and Belarusians had to build a democratic statehood of mutual relationships in one form or another.

Superpower desires or the effort to be at the top were not part of the “Masaryk Project”. Each Slavic nation had something else to gain – free cooperation of democratically organized societies that freely choose the level of unity among the nations. Even the Russian Constitutional Democratic Party supported this project – “We fight to liberate Europe and Slavs from the German threat. In this fight, we are united...” it says in the statement of the Central Committee of the Cadet Party read by P. N. Miliukov at the Duma tribune at the historical meeting on 26 July (9 August) 1914. It was not about which of the Slavic nations is the best, it was about Slavic freedom. That is why after gaining power, albeit for a short time, democratic-party politicians first declared renewed independence for Poland and then began working on the process of granting autonomy to Ukraine.

One of the most famous aspects of the five-year civil war in 1917-1922 is associated with the name of Czechoslovak legions that became a fortress and base of the counter-Bolshevik resistance in Russia in the summer of 1918. Many sons of the Czech and Slovak nations, same as other Slavic nations of Europe, gave their lives for the future democratic Russia the constitutional assembly strived to create, only to be shattered by Bolsheviks on 6 January 1918.

The Democratic white movement was defeated, and many of its members went to exile. And the newly created Czechoslovakia, a country destroyed by the war that had just finished, opened its arms to Russian refugees.

On 12 March 1919, the Prague newspaper *Národní listy* published an appeal of many public Czechoslovak personalities, including Prime Minister Karel Kramář, to the citizens of the republic: "Our hearts are torn by the news of suffering of the Russian people who are to be exiled. They went to war with honest ardour, devoted love to Slavism; they went to war to liberate the brotherly Serbia. Millions of lives were lost for the freedom of Slavic nations and our nations, and now they are dying further, tortured by OGPU executioners, typhus and hunger, and those who managed to escape are roaming foreign lands with no means, unless brotherly Slavic nations accept them and warm them with their gratitude... That is why we are hereby addressing all good people who remained faithful to our Slavic traditions: let us not forget, let us help these unfortunate refugees! Let us help them quickly and generously! Give help with love, show those desperate Russian women and children that there are Slavic hearts still open in the Czech lands that remained faithful and forgot nothing!"

Two Slavic countries, newly founded and not at all rich at the beginning of the 1920 s, were the most generous to Russian refugees – the kingdom of Serbians, Croats and Slovenians – the future Yugoslavia and Czechoslovak Republic. In Czechoslovakia, the support was methodically organized and extraordinarily extensive. In 1921, the parliament of the republic approved a so-called "Russian Action" firmly linked to the name of President Masaryk.

The Russian Action took 15 years, up to the year 1936. By 1924 (the peak of the Russian Action), it supported 4,663 students, 973 elementary school pupils and 1,678 preschoolers. The total expenditure throughout the duration of the Russian Action was 508 million gold korunas for the support of Russian emigrants. Russian Action scholarships financed 65 Russian schools in 11 countries in Western Europe outside the territory of Czechoslovakia.

Naturally, the actual help was an act of Slavic solidarity with people forced into exile, but Czechoslovak politicians set a goal not only in terms of philanthropy but also in political strategy. The goal that Tomáš G. Masaryk and the Russian Party of People's Freedom saw in the pre-war and war years was to build a foundation for a future democratic liberal Russia.

Russian scientists and teachers who received scholarships from the Czechoslovak state to stay and study here, Russian students and pupils who received scholarships to stay and study, not only to survive, were gradually becoming citizens of this desired free Russia for which legionaries were fighting not too long before – the Russia the Russian people dreamt of and brought their dreams of it with them into exile.

Tomáš G. Masaryk and his followers were waiting for the Bolshevik regime to fall and they understood that commissioners in Russia should be replaced with people educated in Europe who shared Western democratic values. And these very people were groomed by the Russian Action. It is very characteristic that the letter of scholarship confirmation included the following commitment: "The Russian beneficiary hereby undertakes to return the amount received one year after normal conditions have returned to Russia, if ... a possibility of return arises."

Unfortunately, “normal conditions” did not return to Russia during Masaryk’s lifetime, nor during the existence of the democratic Czechoslovak state. Russian exiled people “entered” into their homeland at the end of the 1940s, not of their own free will, but forcibly under escort of the People’s Commissariat for Internal Affairs (NKVD), and only few of them survived.

Even Czechs and Slovaks managed to renew democracy as late as in 1990, after 42 years of Communist dictatorship. At that time, Russia and other parts of the former USSR also managed to get rid of the yoke of totalitarian oppression.

Is there a need for Slavic solidarity today? For some time, it seemed that the task of all nations liberated from the Communist totalitarianism, both Slavic and non-Slavic, is simply to join the family of civilized democratic nations and together renew the society wounded by the past, along with its civic institutions and economy.

However, reality has proven to be more dramatic and difficult. Part of post-Communist societies quickly joined the European Union and NATO when they survived painful system reforms in terms of decommunization, and have become a part of the Euro-Atlantic world.

But in another part – in the former centre of the world Communist domination – in the part formerly called USSR before 1991 – processes worked differently. At the beginning of the 1990s, 12 new states which emerged in the USSR territory had no willpower to begin a system decommunization. It is characteristic that the most important resolution PACE No. 1096 “Measures to dismantle the heritage of former communist totalitarian systems” is not even available in Russian.

Some of these 12 countries are now labouring with tremendous effort to break out of their Communist past and direct toward Europe, although every step in this direction is very hard work. These countries include Georgia, Ukraine, Armenia and Moldova. Others have frozen in the new totalitarianism, sometimes even wilder than the Soviet one, such as in Turkmenistan or Uzbekistan. But for the major part, Slavic Russia and Belarus have taken the sad journey from building a market democracy back to authoritarian despotism where neither human lives are protected, nor property or political and civil rights. Where again, same as it was in USSR, control is in the arbitrariness of people who randomly grabbed the levers of power and wealth.

How to overcome this regress of freedom? How to return Russia and Belarus drowning in authoritarianism to the European path? How to help Ukraine to become a truly democratic and legal state instead of semi-anarchy and oligarchy?

And again, same as in the 1920s, it is not a matter of pure philanthropy. Czech and Slovaks have proven upon themselves that without Russia that respects principles of international relationships, democratic government and with a market economy, the existence of democratic statehood is uncertain even with their nations. That happened after the Munich Agreement and the Molotov-Ribbentrop pact, and it is happening now. In recent years, there has been much talk about it in Prague and Bratislava.

And that is why Slavic solidarity and more generally solidarity of post-Communist European countries is still relevant. It is necessary to provide

a piece of bread for refugees from Russia (they are usually not that poor nowadays), but especially to provide for their hearts and minds. It is necessary to teach and prepare future citizens of democratic Russia, Ukraine, and Belarus about the foundation of free citizenship; without them, the totalitarian past will linger for a long time before we shake it off completely.

Together, we should develop suitable educational programmes and find financial resources to implement them. Maybe a large part of these programmes should be available on the internet, implemented remotely, targeting specifically Russians, Ukrainians, Belarusians and other nations that have yet to overcome the mad nostalgia for their totalitarian pasts. Teachings of history must eradicate old communist myths and delusions, and foundation of future relationships must be built on teachings of law, political sciences, theory of administration and state management.

And that is where the Slavic solidarity manifests as promoted by Tomáš G. Masaryk, Karel Kramář and other followers and patrons of the aforementioned Russian action of the 1920 s and 1930s. Not solidarity of geopolitical efforts, not a superpower programme, but solidarity in freedom and well-being where the freedom and well-being of one nation guarantees and supports freedom, dignity and well-being of another nation, close to the first one in the spirit, language and culture.

That is how I see Slavic solidarity in the 21st century.

SOLENN OATH

Distinguished sir, before I confer upon you this title in appreciation of your extraordinary scientific merits and exceptional competences, we must observe the ancient custom which requires those about to be presented with this academic title to take a solemn oath.

Distinguished sir, because you have contributed to the development of our university and provided others with an example worthy of following, I hereby ask you to swear:

First of all, that you shall forever maintain your allegiance to this university, which bears the illustrious name of Masaryk, forever keep your friendship and continue to support it with all your strength.

Moreover, that you shall continue to cultivate the development of human knowledge so that its light shines ever brighter. And finally, that you shall remain in the future as you are now, unchanging.

Do you swear and promise to do so to the best of your knowledge and belief?

I SWEAR AND I PROMISE .

Now that I have gratefully received your solemn oath, I, the duly constituted promoter, by the authority bestowed upon me, proclaim you,

ANDREY ZUBOV ,
DOCTOR OF HISTORICAL SCIENCES .

I hereby publicly declare your appointment and grant you the rights and privileges associated with this title. As proof, I present you with this diploma, bearing the seal of Masaryk University, and confer upon you the Gold Medal of this university.

Vydal: Masarykova univerzita, Rektorát, Odbor pro akademické záležitosti
Grafická úprava: Milan Katovský
Překlad: Gabriela Fialová
Tisk: Ing. Vladislav Pokorný – LITERA BRNO
1. vydání, 2019
Náklad: 150 ks

